

lovavdelingen@jd.dep.no

Oslo 27. mars 2015

Høringssvar på Tilregnelighetsutvalgets utredning NOU 2014: 10 Skyldevne, sakkyndighet og samfunnsvern

Rådet for psykisk helse mener som et grunnprinsipp at mennesker som vurderes som utilregnelige i gjerningsøyeblikket skal møtes med behandling, ikke en straffereaksjon.

Skyldevne

Vi mener samtidig at den fortsatte vektleggingen av det medisinske prinsipp er for ensidig. Norge er det eneste landet vi kjenner til med et så strengt, medisinsk prinsipp som utgangspunkt for en vurdering av utilregnelighet. Modifiseringen som gjøres ved en presisering av at symptombildet ved psykosen skal ses på, er bra, men ikke tilstrekkelig. Vi har i dag kunnskap om psykose, og tilsvarende tilstander, og personens evne til å vurdere og å ta ansvar for egne handlinger som gjør det naturlig med en større vektlegging av det psykologiske prinsipp, også kaldt det blandede prinsipp. Vi mener derfor at det må være en enda klarere sammenheng mellom handlingen og psykosen for at gjerningspersonen skal fritas for straff. Det må være en markant sviktende funksjonsevne som ligger til grunn for at en gjerningsperson skal anses som strafferettslig utilregnelig.

Mennesker med psykiske lidelser er svært sjeldent farlige. De aller fleste med en schizofrenilidelse er tilregnelige. Når noen dør i tilknytning til psykisk lidelse, er det i hovedsak fordi de tar sitt eget liv, ikke andres. Vi mener den ensidige vektleggingen av det medisinske prinsipp bidrar til stigmatisering av en større gruppe mennesker, uten at det er et medisinsk grunnlag for det. Dette er svært problematisk, gitt den kunnskap vi i dag har.

Sakkyndighet

Utvalgets tydeliggjøring av hva som er de sakkyndiges og rettens rolle, er etter vår vurdering riktig. Dette bidrar til en klarere ansvarsdeling mellom jus og medisin. Samtidig mener vi det er problematisk i et samfunn å operere med to psykosebegrep med ulikt innhold, et klinisk og et strafferettslig. Et mer blandet prinsipp vil ikke være til hinder for en klarer ansvarsfordeling.

Psykiatere og psykologer som skal fungere som sakkyndige i tilregnelighetssaker må være spesialister, og de må i tillegg få tilfredsstillende videre- og etterutdanning. Det bør være krav om spesialitet i barne- og ungdomspsykiatri når saken gjelder barn eller ungdom.

Vi støtter også utvalgets forslag om å lovfeste at oppnevning av sakkyndig bør unngås når tilknytningen til partene, andre sakkyndige eller andre forhold gjør at det kan reises tvil om den sakkyndiges uavhengighet eller upartiskhet.

Rådet for psykisk helse

Postadresse: Postboks 817 Sentrum, 0104 Oslo
Besøksadresse: Dronningens gate 13, 0152 Oslo
Tlf 23 10 38 80 Faks 23 10 38 81
post@psykiskhelse.no www.psykiskhelse.no
Bank: 1609.08.79875 Org.nr. 971524499

Samfunnsvern

Slik dagens ordning fungerer, har vi gjentatte ganger sett at dette rokker ved den almene rettsfølelse. Samfunnet har en legitim interesse i å beskytte seg mot den fare for liv, helse og frihet som enkelte utilregnelige lovbrytere utgjør. Vi er samtidig opptatt av at anledningen til å overføre pasienten fra psykisk helsevern til kriminalomsorgen ikke må bli en hvilepute for utvikling av en god sikkerhetspsykiatri med tilstrekkelige ressurser.

Utvalget påpeker at kvaliteten innen det psykiske helsevern og særlig sikkerhetspsykiatrien på regionalt nivå er for dårlig. Vi støtter utvalget når de understreker at institusjonene som tar seg av denne gruppen må styrkes.

Det er mange innsatte i norske fengsler som ikke får tilfredsstillende hjelp for sine psykiske eller somatiske helseplager. Rådet for psykisk helse er opptatt av at deres rett til behandling skal ivaretas bedre enn det gjøres i dag, og vi håper at debatten rundt dette utredningsarbeidet skal bidra positivt til å styrke ivaretagelsen av behandlingsretten for alle innsatte.

Manglende brukerrepresentasjon i utvalget

Rådet for psykisk helse er opptatt av at mennesker med erfaringskompetanse innen psykisk helse inkluderes og deltar i samfunnsutviklingen på alle områder. Vi mener det burde ha vært bredere brukerrepresentasjon i dette utvalget, og at brukerrepresentanten fra Mental Helse skulle blitt erstattet da hun måtte trekke seg av personlige grunner.

Rådet for psykisk helse

Tove Gundersen
generalsekretær

Medlemsorganisasjoner: ADHD Norge, Autism - Støtteforening, Bipolarforeningen Norge, Hvide Ørn, Interessegruppa for Kvinner med Spiseforsyrrelser (IKS), LLH - Landstretningen for lesbiske, homofile, bifille og transpersoner, Landstretningen for Pårørende innen Psykisk helse, Mental Helse, Kirkens SOS, Kirkens Sosialtjeneste, Norges Røde Kors, Norsk Tourette Forening, Rådgiving om Spiseforsyrrelser, Voksne for barn, Den norske legerforening, Fagforbundet, Fellesorganisasjonen (FO), Norsk Ergoterapeutforbund, Norsk Fængsels- og Fromsorgsforbund, Norsk Fysioterapeutforbund, Norsk Psykologforening, Norsk Sykepleierforbund, Høgskolen i Buskerud og Vestfold, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), Universitetene i Agder, Bergen, Oslo og Tromsø.